

Στήριξη της Κοινωνικής Οικονομίας ... Πώς;

Του Δημήτρη Μιχαηλίδη

Πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα (17/12/2015) η ημερίδα «**Θεσμικές παρεμβάσεις και Εργαλεία στήριξης της Κοινωνικής Οικονομίας**

» από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Η βαρύγδουπη σημασία του τονίσθηκε από την ομιλία του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού (Γ. Σταθάκης), την ομιλία του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Γ. Κατρούγκαλος), την ομιλία του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (Ε. Αποστόλου), την ομιλία του Υφυπουργού Οικονομίας, αρμόδιου για το ΕΣΠΑ (Α. Χαρίτσης), την ομιλία της Αναπληρώτριας Υπουργού Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ρ. Αντωνοπούλου) και από την παρουσία ενός πολυπληθούς ετερόκλητου ακροατηρίου, όπου άλλοι ήθελαν να μάθουν για τις ΚοινΣΕπ, άλλοι ήθελαν να συναντήσουν κάποιους που ήξεραν για ΚοινΣΕπ, κάποιοι έφεραν προβλήματα από την πραγματική λειτουργία τους, κάποιοι ήθελαν να πουν τον «καημό» τους, άλλοι προσπάθησαν να εκφωνήσουν την «κασέτα» που έχουν ηχογραφημένη για κάθε περίπτωση, αλλά και από την συμμετοχή μερικών δραστήριων ΚοινΣΕπ, καθώς και την συμμετοχή με παρεμβάσεις μερικών καλών ενεργών πολιτών με άποψη για την Κοινωνική Οικονομία, την Ελληνική Πραγματικότητα και προτάσεις.

Όλοι οι κυβερνητικοί τόνισαν την ανάγκη να ενοποιηθεί η νομοθεσία που αφορά διάφορες μορφές της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα. Είναι απαράδεκτο να υπάρχει για την «ναυαρχίδα» της Ιδιωτικής Οικονομικής, την «Ανώνυμη Εταιρεία», ένας νόμος αμετάβλητος για πάρα πολλά χρόνια και για την «ναυαρχίδα» της Κοινωνικής Οικονομίας που είναι οι «Συνεταιρισμοί» να υπάρχουν τουλάχιστον εμφανή τέσσερα νομοθετικά πλαίσια, ανάλογα με τον υπουργό και το υπουργείο που επιθυμεί να θεσμοθετήσει κάτι σχετικό, και άπειρες τροποποιήσεις.

Η Κυβερνητική Επιτροπή έχει αναθέσει στην Αν. Υπουργό κα Ρ. Αντωνοπούλου να συντονίσει το έργο της ενοποίησης της νομοθεσίας για την Κοινωνική Οικονομία (αγροτικοί συνεταιρισμοί, αστικοί, πιστωτικοί, ενεργειακοί, Συνεταιριστικές Τράπεζες, Συνεταιρισμοί Πρόνοιας, Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, Ηθικές Τράπεζες, Αλληλόχρεα Κεφάλαια –κυρίως στον χώρο της υγείας, Συνεταιρισμούς Παραγωγών-Καταναλωτών, Εργασιακοί ή Γυναικείοι Συνεταιρισμοί κλπ), με σχεδιαζόμενο χρονικό ορίζοντα τον Ιούνιο 2016 ... Εν τω μεταξύ ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων ανακοίνωσε ότι προχωράει η τροποποίηση του 4015, ίσως και σε ένα μήνα, επικαλούμενος επείγουσες ανάγκες (?).

Στην Ελληνική σημερινή πραγματικότητα υπάρχει ο νόμος 4015/2011 για τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς (Υπουργείο Αγροτικής Αν), ο νόμος για τους Αστικούς Συνεταιρισμούς (Υπουργείο Ανάπτυξης), ο νόμος για τους Κοινωνικούς Συνεταιρισμούς Περιορισμένης Ευθύνης-ΚοιΣΠΕ (Υπουργείο Προνοίας) και ο νόμος 4019 για τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις-ΚοινΣΕπ (Υπουργείο Εργασίας).

Το μόνο που ακούστηκε ευχάριστα ήταν ότι στο νέο ΕΣΠΑ (ΣΕΣ 2015-2020) έχει δοθεί διευκρίνιση ότι όπου αναφέρεται επιχείρηση εννοούνται και οι ΚοινΣΕπ (επιτέλους). Δυστυχώς έγινε απολύτως σαφές ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει εκπαίδευση για την κοινωνική οικονομία, ούτε καν ενημέρωση των δημόσιων λειτουργών, και αυτή η άγνοια «σκοτώνει» τις δυνατότητες της Κοινωνικής Οικονομίας, ιδιαίτερα στην δύσκολη περίοδο της σημερινής κρίσης, που φαίνεται ότι η Κοιν. Οικονομία θα ήταν πολύ χρήσιμη.

Με ενδιαφέρον ακούστηκαν φιλόδοξοι σχεδιασμοί, που όμως η μέχρι σήμερα απόδοση της δημόσιας διοίκησης, και με την σημερινή κυβερνητική σύνθεση, δεν προδιαθέτει θετικά, για κάποια πιθανή σύντομη θετική έκβαση.

Ανάμεσα στα πολλά που ακούστηκαν κατά την επονομαζόμενη διαβούλευση, που όμως ήταν απλή διαδικασία hearing-άκουσμα προβλημάτων, εντοπίστηκαν:

1. Να γίνει αμέσως το ενιαίο θεσμικό πλαίσιο για την Κοινωνική Οικονομία.
2. Να εμπιστευθεί η διοικητική νομενκλατούρα και η πολιτική ηγεσία του κράτους τις δομές των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και να μην παραπέμπει σε «έμπειρες» δομές, ιδιαίτερα διότι καταγράφηκαν πολλές παράξενες «εμπειρίες», που εγγίζουν τα όρια της διασπάθισης του δημόσιου χρήματος ή ακόμα και της διαφθοράς από τις «έμπειρες» οργανώσεις ...
3. Η επιτυχημένη έναρξη της κοινοτικής πρωτοβουλίας LEADER, που εμπιστεύθηκαν τις συμπράξεις, χωρίς προηγούμενη εμπειρία, πρέπει να γίνει αποδεκτή και στους Περιφερειακούς Μηχανισμούς ή τα Περιφερειακά Κέντρα. Μόνον ΚοινΣΕπ ή συμπράξεις ΚοινΣΕπ θα πρέπει να είναι οι συντονιστές και αποφασίζοντες, με την υποχρέωση να έχουν στην διαχείριση φορείς με διαχειριστική επάρκεια, ή ότι άλλο χρειάζεται.
4. Να ρυθμισθούν νομοθετικά οι Συμπράξεις ΚοινΣΕπ για οτιδήποτε κρίνουν οι ΚοινΣΕπ ότι θέλουν. Δηλαδή νομικές δομές που θα συνίστανται από ΚοινΣΕπ και άλλους φορείς (ΑΜΚΕ, Δήμους κλπ).
5. Φάνηκε από την Ισπανική εμπειρία ότι δεν μπορούν να έχουν κοινές επιδιώξεις οι μικρές ΚοινΣΕπ και μεγάλοι εργασιακοί συνεταιρισμοί, με απαραίτητα πολλά κεφάλαια. Ίσως θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψη σαν γενικότερη πρακτική. Στην ιδιωτική οικονομία είναι διαχωρισμένοι οι «ΜΕΓΑΛΟΙ» από τους «μικρούς» (ΣΕΒ-ΓΕΣΕΒΕ, κλπ). Ίσως μια τέτοια προσέγγιση θα βοηθούσε ακόμα και στους αγρότες. Η σημερινή αγροτική ανακατασούρα αξιοποιείται από τους ΜΕΓΑΛΟΥΣ αγρότες, χρησιμοποιώντας τους μικρούς ως προπέτασμα για να καλύπτονται οι «ΜΕΓΑΛΕΣ» ιδιαιτερότητες ...

6. Πρέπει όλα (μα όλα) να οργανώνονται από τους ενδιαφερόμενους, και η πολιτεία να έρχεται αρωγός, ή και υποστηρικτής και «υπό την αιγίδα». Ακούστηκε ότι είναι λάθος να θέλει το Υπουργείο να κάνει Διεθνές Συνέδριο. Θα έπρεπε απλά να υποστηρίζει την διοργάνωση ενός διεθνούς συνεδρίου, από τους ενδιαφερόμενους φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας, όπως αυτό που πρότεινε το ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ για τον Απρ 2016.

7. Ακόμα και το Μητρώο θα μπορούσε να είναι αντικείμενο των ενδιαφερομένων φορέων, αντί να μπλοκάρει σε κάθε κυβερνητική αλλαγή (έφθασε να κάνει 3,5 μήνες η πρώτη θεώρηση καταστατικού ίδρυσης, ή και αλλαγής... λόγω μετάθεσης υπαλλήλων).

8. Οι προκηρύξεις του Υπουργείου θα μπορούσαν να είναι μικρότερες, όπως πχ στους Περιφερειακούς Μηχανισμούς (αντί για 3.350.000€, θα μπορούσαν να είναι 6 διαφορετικές προκηρύξεις των 500.000€), ώστε να μην προσελκύονται τα «κοράκια» και οι συνήθεις «εργολάβοι» των προγραμμάτων της ΕΕ και του κράτους, που δεν αφήνουν τίποτε μετά από αυτούς. Αυτή η τεχνική θα επέτρεπε σε ΚοινΣΕπ και Συμπράξεις ΚοινΣΕπ να συμμετέχουν ισότιμα. Άλλωστε αυτή η τεχνική περιγράφεται στις Οδηγίες του Συμβουλίου της ΕΕ 23 & 24, που πρέπει να ενσωματωθούν στο Ελληνικό δίκαιο περί Δημοσίων Συμβάσεων μέχρι τον Απρ 2016.

9. Το σημερινό χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι προσαρμοσμένο στην Ιδιωτική Οικονομική (καπιταλισμός). Η κοινωνική Οικονομία για να υποστηριχθεί θα έπρεπε να προβλεφθεί να δημιουργηθούν Χρηματοπιστωτικά εργαλεία που να παρέχουν πίστωση (όχι κατ ανάγκην τραπεζικές εργασίες) σε Κοινωνικές Επιχειρήσεις. Αυτές οι δομές θα ήταν αποτελεσματικότερες εάν δημιουργηθούν από φορείς της κοινωνικής οικονομίας και ΟΧΙ πάλι από το κράτος ή από κεφαλαιοκρατικούς (καπιταλιστικούς) φορείς. Υπάρχει κίνδυνος αντί να τους υποστηρίξουν, να τους «πνίξουν».

10. Φαίνεται σαν να λειτουργεί ένα περίεργο «καθεστώς» υφαρπαγής των Ευρωπαϊκών πόρων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου που αφορούν την κοινωνική οικονομία, και συντηρείται τα τελευταία 25 χρόνια. Τελικά ποιοι από τους στόχους καταπολέμησης της ανεργίας επετεύχθησαν στα προηγούμενα επιχειρησιακά προγράμματα του Υπουργείου Εργασίας, και συγκεκριμένα για την κοινωνική οικονομία? Τι συνέβη και συμβαίνει, μέσα από προγράμματα τύπου EQUAL, ΤΟΠΣΑ, ΤΟΠΕΚΟ, κοινωφελή εργασία, Stage, Voucher κλπ, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων επιχειρήσεων; Γιατί δεν γίνεται καμία αναφορά στα πεπραγμένα;

Για την καταγραφή, Δημήτρης Μιχαηλίδης, 6998282382

11. Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα πρέπει να γίνει μόνο από την ίδια την κοινωνία και τις οργανώσεις της και όχι από Φορείς της Δημόσιας ή Ιδιωτικής Οικονομίας.

12. Οι αναπτυξιακές συμπράξεις, θα πρέπει να είναι μόνιμες και βιώσιμες, και όχι τυχαία σχήματα μίας κοπής, μόνο και μόνο για να απορροφήσουν τους πόρους, χωρίς κριτήρια βιωσιμότητας και μετρήσιμους στόχους. Μάλιστα θα έπρεπε να έχουν πόρους σταδιακά μειούμενους, χωρίς να μειώνεται το έργο τους ώστε σταδιακά να γίνονται αυτόνομες-βιώσιμες και χρήσιμες στις τοπικές κοινωνίες.

13. Οι αναπτυξιακές συμπράξεις πρέπει να μετονομαστούν σε κοινωνικές αναπτυξιακές συμπράξεις, με πλειοψηφία στο εταιρικό σχήμα των κοινωνικών επιχειρήσεων και σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Συμπράξεις, οι οποίες θα λειτουργούν όπως τα κλάστερ των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων, αλλά με σαφείς στόχους στην αντιμετώπιση της ανεργίας, δημιουργώντας θέσεις εργασίας και τοπικό εισόδημα.

Με ενδιαφέρον αναγνώσαμε κυκλοφορούσα διακήρυξη του Πανελληνίου ΠΑΡΑΤΗΡΙΟΥ των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, όπου μεταξύ πολλών άλλων επισημάναμε:

Το πρόβλημα αλλά και η εκτροπή είναι ο «χορός των μεταμφιεσμένων» που παρουσιάζονται ως κοινωνικές επιχειρήσεις και διαμεσολαβητές, που για 20 και πλέον χρόνια υφαρπάζουν τους πόρους της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα εις βάρος των πραγματικών δικαιούχων και των πραγματικών ωφελουμένων, των κοινωνικά αποκλεισμένων φτωχών και ανέργων. Το μέγιστο πρόβλημα είναι ο προγραμματισμός και οι πολιτικές για το που κατευθύνονται οι πόροι. Μέχρι τώρα τα 2/3 των πόρων του Ευρ. Κοινωνικού Ταμείου κατευθύνονται **στις ελίτ, στους μεσάζοντες και στα «κλειστά επαγγέλματα» των**

προγραμμάτων . Ένα άλλο μέρος κατευθύνεται στο κράτος και τους Δήμους για επιδοτήσεις στα 5μηνα τάχα Κοινωφελούς Εργασίας τροφοδοτώντας το πελατειακό σύστημα.

Αυτό φαίνεται ότι δεν αλλάζει μόνο με νόμους αλλά με πολιτική βούληση να κατευθύνονται οι πόροι στους πολλούς και για το ξεκίνημα μικρών κοινωνικών επιχειρήσεων και συνεταιρισμών. Στο συνεργατισμό και τα κλάστες των επαγγελματιών. Όχι προσκλήσεις εκατομμυρίων αλλά μικρά προγράμματα για τους πολλούς. Όχι προσκλήσεις πάνω από 500.000 ευρώ για συμπράξεις και όχι προσκλήσεις πάνω από 150.000 ευρώ για δυνατότητα συμμετοχής μεμονωμένων κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Δεν μπορούν να δημιουργούνται κερδοσκοποί χωρίς δικό τους κεφάλαιο με το πρόσχημα της κοινωνικής οικονομίας και με πλάτες πολιτικές. Όχι σε προγράμματα μαϊμού όπως γινόνταν μέχρι τώρα.

Η κοινωνική οικονομία δεν χρειάζεται την τεχνολογική καινοτομία, όπως μας λένε οι σύμβουλοι που προέρχονται από την αγορά για να αναπτυχθεί, αλλά την θεσμική κοινωνική καινοτομία του συνεργατισμού. Δεν χρειάζεται περιττές «πιστοποιήσεις» και «διαχειριστικές επάρκειες» που εφεύραν οι γραφειοκράτες στην Ελλάδα για την περιορίσουν στα δικά τους μέτρα και για την τσέπη τους, αλλά ανοικτές διαδικασίες διαβούλευσης και δικτύωσης.

Αντίθετα χρειάζεται απλοποίηση και εκλαΐκευση των διαδικασιών για προσβασιμότητα των πιο αδύναμων μελών της κοινωνίας αφού αυτός είναι ο προορισμός της και όχι ο πλουτισμός των μεσαζόντων. Ταυτόχρονα γνήσια διαβούλευση για τα θέματα της κοινωνικής οικονομίας, δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς αυθεντική συμμετοχή και θεσμική εκπροσώπηση των ενώσεων και των δικτύων της κοινωνικής οικονομίας.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις δεν μπορούν επίσης να εκπροσωπούνται προσχηματικά από αυτοαποκαλούμενα «δίκτυα» τα οποία απλώς παρουσιάζονται ως τέτοια και εκπροσωπούν μόνον τον εαυτό τους κάποιο συγκαλυμμένο «πατατρεχάμενο» των υπουργείων.

Δεν είναι κοινωνικές επιχειρήσεις ούτε οι ΔΕΚΟ του δημοσίου ούτε οι Αναπτυξιακές Α.Ε. των Δήμων (χωρίς αξιολόγηση του κοινωνικού τους έργου), που μεταμφιέζονται κατά το δοκούν και με την κάλυψη των διαχειριστικών αρχών, για να υφαρπάζουν τους πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στην Ελλάδα, πόροι που προορίζονταν για τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Για αυτούς τους λόγους και για θεσμική συγκρότηση του υποκειμένου της κοινωνικής οικονομίας, με αυτόοργάνωση, αυτοδιαχείριση & αυτοπροσδιορισμό, το ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ πρότεινε ανοικτό Συνέδριο για τον Απρ. 2016.